

УДК 347.1

Володимир Севрук,*канд. юрид. наук,
провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ*

ПРОТИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

У статті здійснено аналіз стану етнічної злочинності на території України. Розглянуто окремі напрями протидії органами Національної поліції України злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, а також виокремлено деякі їхні психологічні особливості.

Ключові слова: протидія, органи Національної поліції України, організовані групи, злочинні організації, етнічні злочинні групи, етнічна злочинність.

Постановка проблеми. У ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII, який набрав чинності 7 листопада 2015 р., визначено, що Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який слугує суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку. Згідно зі ст. 2 цього ж закону основним завданням поліції є протидія злочинності [1].

Протидія злочинності – це безперервний процес, у межах якого одночасно й паралельно здійснюються загальносоціальні та спеціальні заходи, що спрямовані на виявлення й розкриття злочинів. Ефективність протидії злочинності залежить від багатьох факторів.

Відповідно, організація діяльності щодо протидії злочинам повинна здійснюватись за напрямами, кожен із яких має бути зумовлений і підпорядкований певній меті, а саме: виявлення ознак готування чи вчинення злочинів; викриття осіб, які вже вчинили злочини, для притягнення їх до відповідальності; перешкодження втягненню осіб у злочинну діяльність; оперативно-розшуковий моніторинг (постійний поточний контроль, критичне спостереження та визначення стану об'єкта (процесу) з метою виявлення змін); документування злочинної діяльності. Усі ці напрями необхідно розглядати як взаємозалежні складники протидії зло-

чинності, які можуть уточнюватись і доповнюватись залежно від негативних процесів [2, с. 38].

Одним із напрямів впливу на злочинну поведінку організованих груп і злочинних організацій, що сформовані на етнічній основі, є намагання створити ефективну систему протидії вчиненню ними злочинів, яка охоплювала б комплекс заходів соціального, організаційного, правового й фінансового характеру, спрямованих на зміцнення безпеки та порядку в суспільстві. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, потребує особливої уваги та особливих підходів з огляду на їхні національні (етнічні) особливості, у зв'язку із чим дослідження набуває актуальності як у теоретичному, так і в практичному плані.

Етнічна злочинність – протизаконна діяльність, що здійснюється особами, об'єднаними за національною ознакою. Це не боротьба з особами певної національності, це захист інтересів законослухняних громадян від злочинців, які об'єдналися за етнічною ознакою. При цьому не можна заперечувати факт, що звичай етносу не завжди можуть співпадати з прийнятими в суспільстві неписаними законами, а також із нормами, викладеними в кримінальному законодавстві. У зв'язку із цим проблема вивчення етнічної злочинності потребує більш детального осмислення й розроблення.

Стан дослідження. Теоретичну базу дослідження становлять наукові праці українських і зарубіжних учених, які вивчали різні аспекти проблеми протидії етнічній злочинності. Зокрема, вагомий внесок у розробку цієї проблеми зробили Ю.М. Антонян, О.П. Баранников, Б.Г. Буткевич, Ю.А. Вакутін, В.П. Горбатенко, П.Г. Григоренко, Н.Г. Деметер, Н.О. Зіневич, А.М. Зюков, Ю.Б. Ірхін, О.І. Козаченко, М.В. Корнієнко, Н.О. Конигіна, А.Г. Лекарь, В.М. Матвійченко, Д.Й. Никифорчук, Е.К. Рабданова, В.В. Ремський, І.С. Стіхарня, В.О. Тюнін, Е.І. Хегай, Р.Г. Чевходзе, Л.Н. Черенков, Н.І. Шило, В.В. Юсупов, С.А. Яні, О.О. Яременко та інші науковці.

Метою статті є аналіз стану етнічної злочинності та вироблення основних підходів під час протидії органами Національної поліції України злочинам, що вчиняються організованими групами й злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивно визначити та відобразити в межах будь-якої наукової роботи особливості представників окремого народу, ґрунтовно зупинитись на його національних традиціях та обрядах, а також сформулювати особливості поведінки в тих чи інших життєвих ситуаціях представників окремого етносу неможливо. Адже кожен народ являє собою сукупність різних і не схожих одна на одну особливостей зі своїми суто індивідуальними переконаннями, принципами, забобонами й комплексами, які важко навіть перелічити. Проте існують певні закономірності, притаманні представникам певних етнічних груп, що сформовані на території України, на які необхідно зважати під час протидії злочинам із їх боку [3, с. 38].

Давно існує та ніким не заперечується твердження про те, що злочинність не має національності. Тим часом термін «етнічна злочинність» отримав досить широке поширення як в офіційних документах, що видаються керівниками правоохоронних органів, так і в науковій і публіцистичній літературі [4; 5].

Україна на сучасному етапі свого розвитку перебуває на шляху значних перетворень: змінюється структура економічних відносин, формуються нові суб'єкти власності й політичної діяльності, трансформуються базові цінності, влаштування життя, змінюються устрій життя, традиції. Цей динамізм зумовлює загострення в інших сферах життя українського суспільства проблем зростання етнічної злочинності. Історія показала, що етнічні відносини утворюють групу найскладніших проблем, які впливають на стан злочинності в будь-якій країні [6, с. 235].

Будь-які концепції походження етносів не заперечують сам факт їх існування. За даними ООН, у світі зараз налічується щонайменше 3 тисячі етнічних спільнот, які входять до більше ніж 220 держав світу. Отже, немає у світі моноетнічних країн, тобто таких, у яких жив би лише один етнос. Більше того, усі етноси «приречені» на взаємовплив. Цей взаємовплив може набувати різних конкретних форм: від прямої агресії й завоювання до культурних запозичень і співробітництва. Взаємодія етносів завжди приводить до певних змін, які за своєю суттю є етносоціальними процесами.

Сьогодні населення в багатьох країнах стає дедалі різноманітнішим з етнічної позиції. Ця особливість часто виступає однією з причин різноманітних конфліктів між представниками різних етнічних соціальних груп. Представники таких груп, що мають стійку кримінальну спрямованість поведінки, можуть об'єднуватись в етнічні організовані злочинні групи, які діють у різних сферах суспільного життя [7, с. 120].

Останнім часом Україна стає більш інтернаціональною державою: щорічно в ній оселяються тисячі вихідців з інших країн. Згідно з даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р. в Україні проживає 48 240 902 особи, які належать до 134 різних етнічних груп та ідентифікують себе як громадяни України [8]. Деякі колишні іноземці вже обжились і натуралізувались, поступово створивши міцні етнічні діаспори, інші громади поки що лише формуються. І все було б добре, проте практично в кожному такому співтоваристві, крім чесних трудівників, є також свій «кримінальний» прошарок.

У майже всіх сильних етнічних діаспорах згодом з'являються свої організовані злочинні угруповання. Сучасна етнічна злочинність чітко структурована: кожна національність «патрунує» свій регіон, має свою сферу впливу та власний шматок «кримінального пирога». Перетинаються етнічні угруповання досить рідко [9].

Значну роль у цій злочинній діяльності відіграють угруповання, побудовані за етнічним принципом. У власній діяльності вони спираються на офіційні й неофіційні структури діаспор свого етносу.

Злочини, вчинені організованими злочинними формуваннями, є найнебезпечнішими з усіх видів групових протиправних діянь і займають лідируючі позиції в статистиці групової злочинності [10, с. 29].

Етнічна злочинність з'являється насамперед для того, щоб оберігати й обслуговувати бізнес-інтереси етнічного співтовариства. Вона до певної міри є продуктом життєдіяльності діаспори. Адже цей бізнес у наших умо-

вах вимагає як юридичного, так і фізичного захисту. Звісно, діаспора, як самостійний організм, починає захищатись від зовнішнього впливу. Організоване злочинне угруповання (далі – ОЗУ) – це, з одного боку, спроба самозахисту закритого співтовариства від чужинців, а з іншого – воно починає саморозвиватись, і його жертвами нерідко стають співвітчизники. Найчастіше етнічна злочинність розвивається в тих регіонах, де сильна певна діаспора.

На чолі етнічних організованих злочинних груп, як правило, стоять лідери та їхнє найближче оточення однієї національності. При цьому кримінальні інтереси подібних формувань проявляються, як правило, у досить віддалених територіях від території споконвічного проживання. При цьому їх спосіб життя й поведінка зберігають відтінки етнічних правил і традицій [11]. В умовах посилюваних економічних і політичних протиріч у низці регіонів відбувається посилення етнічних діаспор, деякі з яких практикують протиправну діяльність [12, с. 136].

Тому варто зауважити, що численні злочинні групи, організаційно сформовані на етнічній основі, вимагають особливих організаційних і тактичних заходів щодо попередження й розкриття злочинів, скоєних ними.

Робота з етнічно однорідним населенням стає джерелом поповнення злочинних груп і співтовариств, які з більшою ефективністю використовують у своїх корисливих інтересах національно-патріотичні почуття етнічних груп, особливо в тих регіонах, де не відбувається належною мірою інтеграція груп «імігрантів». Вивчення особливостей структурної побудови та кримінальної спеціалізації злочинних груп, організованих за етнічною ознакою, дає змогу зробити висновок про їх побудову залежно від етнічної приналежності лідера. Внутрішньогрупові відносини в етнічних злочинних групах засновані на усвідомленні внутрішньої єдності й братерства між членами групи.

Це, як правило, характерно для представників тих народів, у яких досі збереглися елементи родових відносин. В етнічно однорідних організованих групах серед їхніх членів зберігаються й підтримуються національні традиції та звичаї (стиль одягу, відносини між старшими й молодшими, сімейний устрій). Етнічна ідентифікація зумовлює вороже, зневажливе ставлення до чужинців, що у свою чергу призводить до замкнутості етнічної злочинної групи; такі групи, як правило, мають стійкі транснаціональні зв'язки, що допомагає їхнім членам підтримувати різні зв'язки не лише з батьківщиною, а й із земляками, які проживають в інших країнах. Діючи на одній

території, етнічні злочинні групи мають тенденцію до об'єднання, що створює умови для створення етнічних злочинних співтовариств.

Сутність етнічної злочинної групи полягає в спільній діяльності лідерів та активних учасників стійких злочинних груп, спрямованій на створення сприятливих умов для здійснення злочинів іншими особами шляхом консолідації злочинного середовища.

До складу організованих злочинних груп, які вчинюють злочини на транспорті, можуть входити особи інших національностей, не об'єднані спільністю території. У таких випадках можна говорити про багатонаціональні, або поліетнічні, злочинні групи.

Як і звичайна, етнічна злочинність змінюється залежно від вимог часу. Класичні угруповання колишнього часу мали структуру піраміди, на верхівці якої був організатор і лідер ОЗУ, нижче розташовувались сотники, потім бригадири, а основу піраміди складали звичайні бійці. Таким чином, відстеживши одного бійця, можна було поступово за ланцюжком вийти на організатора. Зараз організовані угруповання мають структуру бджолиних стільників, які найчастіше між собою не сполучаються. Зв'язки між цими стільниками формуються хаотично, поєднання можуть бути найнесподіванішими, і загального координаційного центру на перший погляд не існує. Саме в цьому криється життєздатність сучасних ОЗУ. Сегрегація одного стільника не призводить до загибелі всього організму, адже простежити подальші зв'язки вкрай складно. Піраміда – це вже минулий етап у структурі організованої злочинності. Певна річ, ті, хто займається дрібним рекетом на ринках, працюють «по-старому». Проте такі угруповання приречені на швидке зникнення. Більшість серйозних ОЗУ формуються за іншим принципом, і вони є для суспільства головною проблемою. Етнічні угруповання здебільшого належать до угруповань другого типу [9].

Крім того, найсерйозніша проблема протидії етнічній злочинності пов'язана з абсолютною закритістю більшості національних співтовариств: до людей ззовні вони ставляться з недовірою та до себе не допускають. Людині з іншого середовища ввійти до національної ОЗУ практично неможливо. Тому займатись агентурною роботою в цьому напрямі для міліції складно. До того ж якщо йдеться про вихідців із Південно-Східної Азії чи Африки, виникають проблеми також із перекладачами.

Багато членів національних громад (ті ж в'єтнамці або іранці) перебувають на території України нелегально. Тому навіть якщо вони й стали жертвою злочину, далеко не за-

вжди звертаються до міліції. Тому етнічна злочинність набагато латентніша, ніж звичайна. Саме нелегальні мігранти створюють її базу – вони стають або членами ОЗУ, або їхніми жертвами. Варто зазначити, що офіційна статистика щодо етнічної злочинності практично не ведеться.

Етнічна злочинність багато в чому залежить від зовнішніх факторів, скажімо, від ситуації в сусідніх державах. Наприклад, був період, коли Росія мала складні відносини із Чечнею та стала активно витісняти чеченців зі своєї території, у результаті цього вони хлинули до нас і почали створювати в Україні угруповання. Коли Грузія законодавчо посилила вимоги стосовно злодіїв у законі, такі злочинці із цієї країни робили спроби проникнення до України. На нашу думку, у недалекому майбутньому можна прогнозувати загострення цієї проблеми. Після переходу на більш відкриті кордони, підписання договору з Європейським Союзом про реадмісію Україна може змінити статус транзитної держави для нелегальних мігрантів на статус держави-накопичувача. Швидше за все, спостерігатиметься зростання кількості національних діаспор, а також нелегальних мігрантів. А це – база для етнічної злочинності [9].

Використання учасниками етнічних бандформувань різноманітних хитроців варто розглядати як елемент професіоналізму, спрямований на ускладнення процесу виявлення злочинців і доказування здійснених злочинів, що позначається на розкритті латентних злочинів.

Останнім часом засоби масової інформації повідомляють про випадки вчинення злочинів під впливом «гіпнотичного навіювання». Можна було б ці висловлювання розцінювати як природне прагнення журналістів до сенсаційних матеріалів, однак така тема починає отримувати висвітлення також у сучасній юридичній літературі [13].

Історія вивчення гіпнозу повна драматизму: періоди живого інтересу до нього в численних дослідженнях змінювались на періоди охолодження та навіть заперечення його існування, проте за весь час людина винайшла безліч способів впливати на поведінку й думки собі подібних. Цікавість, яка проявляється до маніпулювання особою, психологічного впливу на неї, як і декілька тисяч років тому, залишається незмінною.

Нетрадиційний (некласичний) гіпноз має в сотні разів багатшу історію, ніж традиційний, незважаючи на те, що досвід і знання в ньому накопичувались повільніше через специфіку його застосування, що не давала змогу розкривати результати дослідів. За некласичного чи прихованого застосування гіпнозу ви-

користовуються такі методи, як маніпулювання (прихований вплив та управління), пряме чи непряме навіювання. Назвемо ті елементи гіпнозу, які входять до техніки прихованого гіпнозу: еріксонівський гіпноз, нейролінгвістичне програмування, кримінальний гіпноз, що практикується особливо особами циганської національності (його ще називають циганським). У певних ситуаціях гіпноз може стати криміногенним засобом для використання в протиправних цілях. Специфіка такого його виду полягає в тому, що гіпноз здійснюється так, що людина або група людей це навіть не підозрюють. Суть не змінюється: дія відбувається без відома й згоди особи, яка гіпнотизується. Нормативно-правова база, яка існує в Україні стосовно застосування такого психологічного явища, як гіпноз, перебуває на низькому рівні та врегульовується лише ч. 3 ст. 32 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р., де вказано: «З метою запобігання шкоді здоров'ю населення застосування гіпнозу, навіювання, інших методів психологічного й психотерапевтичного впливу дозволяється лише в місцях та в порядку, встановлених Міністерством охорони здоров'я України» [14].

Однак однією з головних особливостей під час злочинної діяльності учасників організованих груп і злочинних організацій, сформованих на етнічній основі, є використання гіпнозу. Гіпноз є особливим видом психологічного насильства [15, с. 92], який використовують різні етнічні групи в різних країнах світу відповідно до їх проживання. Навіть служби безпеки банків спеціально інструктують операторів: «Уважніше ставтесь до циган та азіатів, які, можливо, володіють технікою гіпнозу» [16].

Варто зазначити, що традиційними сферами діяльності етнічних злочинних формувань є торгівля незаконними товарами (контрафактною алкогольною продукцією, наркотичними речовинами, зброєю тощо), надання незаконних послуг (проституція, підпільний ігорний бізнес тощо), а також замовлені вбивства та вбивства з метою заволодіння майном потерпілого тощо [17, с. 902–903].

Аналіз історичних фактів людського буття свідчить про те, що шахрайство із застосуванням різноманітних обрядів ворожіння є найдавнішою сферою усвідомленого чи професійного застосування психологічних технологій, яким із давніх часів «озброєне» людство. У шахрайства із застосуванням обрядів ворожіння як соціального явища є декілька специфічних відмінностей. Серед них, на наше переконання, чільне місце посідають усвідомленість, обумовленість і технологічність дій [18].

На жаль, дотепер довірчому компоненту шахрайства як провідній технології введення людей в оману на юридико-психологічній основі належної уваги не приділяється. Водночас із позиції юридичної психології в шахрайстві (як різновиді делінквентного поводження особистості) чітко простежуються такі структурні компоненти, які можна розглядати як повноцінні етапи процесу шахрайської дії: 1) довіра; 2) омана; 3) психологічний вплив [19, с. 27].

Хоча психологічний вплив як окремих структурних компонентів у цьому ряду посідає останнє, третє, місце, адже безпосередній факт передачі майна від жертви до шахрая відбувається саме в процесі психологічного впливу, його справжнє значення є ключовим. Унаслідок цього саме така схема зумовлює суто психологічну забарвленість шахрайства із застосуванням обрядів ворожіння як різновиду злочинної діяльності.

Психологічний вплив є обов'язковим елементом спілкування між людьми. Під час вибору способів впливу учасників організованих груп і злочинних організацій, сформованих на етнічній основі, останніми враховуються індивідуальні морально-психологічні особливості жертв, комплекс цінностей, групових, соціальних, етнічних, національних і статевих особливостей тощо. Найефективнішим впливом є вплив на найбільш вразливі ділянки свідомості – самолюбство, уявлення про особистісні й чоловічі гідності, батьківські та синівські почуття, самооцінку, здібності, професійну погорду, відданість груповим нормам поведінки, віру в групову солідарність і порядність, інстинкт самозбереження тощо.

Сучасна психологічна наука відносить довірчість до категорії феномена. Відповідно до специфіки вирішуваних завдань лише змінюється приналежність феноменологізації довірчості: у спілкуванні довірчість – феномен спілкування, у міжособистісній взаємодії – феномен міжособистісної взаємодії, у психологічному контакті – феномен психологічного контакту [19, с. 32].

В основі професійно-шахрайської діяльності учасників організованих груп і злочинних організацій, сформованих на етнічній основі (наприклад, циганських), які обманюють під виглядом гадання, ворожіння та знахарства, лежать глибинні психофізіологічні й соціально-психологічні процеси. Саме цей факт зумовлює високу «ефективність» шахрайських дій, пов'язаних із застосуванням обрядів ворожіння.

Таким чином, чітке визначення психологічних складників шахрайських дій із застосуванням обрядів ворожіння в психотехнологічному контексті, а також якісне розмежування

злочинного та природного поводження під час здійснення шахрайських дій із технологічним застосуванням довірчих стосунків і відносин дає змогу безпомилково кваліфікувати приховані під виглядом звичайних цивільних відносин шахрайські дії як суто злочинні діяння [19, с. 39].

Підсумком усього сказаного є твердження про те, що гіпноз – потужна зброя, людині під його впливом можна нав'язати все, що завгодно, стерти певні фрагменти пам'яті, ввести її в оману, вселивши їй певну версію події, змусити підписати будь-які папери; застосування цього методу відбувається насильницьким способом. Протиправне використання гіпнозу дуже важко довести. У цій справі безсумнівну користь може принести вивчення практичного досвіду, накопиченого зарубіжними юристами у сфері криміналістичної гіпнології. Не варто ухилятися також від вивчення власного досвіду [20, с. 127].

Наостанок зазначимо, що в Україні, незалежно від нашого бажання, існує етнічна організована злочинність, і як би її не називали, це винятково небезпечне явище, яке повинне мати адекватну протидію з боку держави. У зв'язку зі зміною форм злочинності, її зростанням у нашій країні особливого значення набуває глибоке й усебічне знання психологічних закономірностей, що зумовлюють установки та вчинки як етнічних груп, так і певних осіб нетитульної нації, які вчиняють злочини та проживають на території України. А тому правоохоронним органам України необхідно завжди бути на крок попереду щодо будь-яких видів злочинності, у тому числі сформованої на етнічній основі.

Настав час назвати речі своїми іменами: це етнічна злочинність, як би наша влада й засоби масової інформації не робили вигляд, що цього неприємного явища немає в нашій країні, та як би не намагались усе звести до соціально-побутового складника. Ця проблема існує та стає дедалі небезпечнішою. Звичайно, мова йде не про злочинність національних меншин України як таких. Безумовно, злочинність поза контекстом не має й національності, що нам останнім часом із наполегливістю постійно намагаються донести засоби масової інформації. Проте проблема полягає в тому, що як би цього не хотілось, «вирвати» питання етнічної злочинності з контексту національних відносин не вийде. Тому замовчування цього питання, на жаль, здатне не згладити проблеми, а навпаки, найбільш драматичним чином загострити їх у подальшому.

Висновки

Таким чином, протидія організованим групам і злочинним організаціям, що сфор-

мовані на етнічній основі, потребує особливої уваги й особливих підходів як учених, які розробляють методичні рекомендації, так і практичних працівників, які використовують їх під час своєчасного виявлення, припинення, запобігання й документування фактів протиправних діянь організованих груп і злочинних організацій, що сформовані на етнічній основі.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Воронов В.І. Теоретичні аспекти оперативно-розшукової протидії злочинам / В.І. Воронов // Південноукраїнський правничий часопис. – О., 2012. – Вип. 1. – С. 36–38.
3. Босенко В.В. До питання протидії злочинам, учиненим представниками етнічних меншин / В.В. Босенко // Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23–24 грудня 2011 р.). – О. : ОДУВС, 2011. – С. 38–39.
4. Жирнов О.Н. Этническая организованная преступность глазами подростка / О.Н. Жирнов, К.А. Крашенинников // Общество. Культура. Преступность : сб. науч. трудов. – Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 2000. С. 36–41.
5. Горюнова Н.А. Культурологический аспект этнической преступности и противодействие ей / Н.А. Горюнова // Реагирование на преступность: концепция, закон, практика. – М. : Российская криминологическая ассоциация, 2002. – С. 35–38.
6. Медведев О.В. Этнична злочинність в циганському середовищі / О.В. Медведев // Право і суспільство. – 2014. – № 4. – С. 235–241.
7. Грибунов О.П. Этническая организованная преступность в транспортной сфере / О.П. Грибунов, Е.И. Баских // Известия Тульского государственного университета. Серия «Экономические и юридические науки». – 2014. – № 3-2. – С. 120–124.
8. Всеукраїнський перепис населення 2001 р. / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality>.
9. Кримінал у стилі етно [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prokuratura.org.ua/?p=2035>.
10. Алексеев С.В. Динамика групповой преступности в России: статистика и реальность / С.В. Алексеев // Вестник Южно-Уральского государственного университета. – 2012. – № 29. – С. 28–31.
11. Геворгян Г.М. Криминологические проблемы борьбы с организованными этническими преступными формированиями в России : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Г.М. Геворгян. – М., 2000. – 28 с.
12. Севрук В.Г. Організовані групи та злочинні організації, що сформовані на етнічній основі: проблеми сьогодення / В.Г. Севрук // Протидія проявам тероризму, сепаратизму, екстремізму та нелегальній міграції в сучасних умовах: стан, проблеми та перспективи : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 жовтня 2016 р.). – Дніпро : Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2016. – С. 135–136.
13. Гримак Л.П. Гипноз и преступность / Л.П. Гримак. – М. : Республика, 1997. – 303 с.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page?text=%E3%B3%EF%ED%EE%E7>.
15. Седых Л.В. Гипноз как способ психического принуждения / Л.В. Седых // Труды юридического факультета Ставропольского государственного университета. – 2008. – Вып. 19. – С. 92–95.
16. Якунина Т.С. Пункты обмена валют грабят гипнотизеры? / Т.С. Якунина // Комсомольская правда. – 2004. – 5 августа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kp.ru>.
17. Тюнін В.О. Особистість злочинця (представника етнічних меншин), який сприяє учасникам злочинних організацій та укриває їх злочинну діяльність / В.О. Тюнін // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 902–907. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11tvoizd.pdf>.
18. Долженков О.Ф. Використання психологічних знань в оперативно-розшуковій діяльності : [монографія] / О.Ф. Долженков, Г.Є. Запорожцев, А.П. Кіцул, Е.В. Рижков. – О. : НДРВВ ОІВС, 2001. – 231 с.
19. Юсупов В.В. Методичні рекомендації по методиці розслідування злочинів, вчинених особами циганської національності / В.В. Юсупов, В.В. Ремський, Ю.Б. Ірхін, М.М. Цимбал. – К. : НАВС, 2010. – 46 с.
20. Севрук В.Г. Гипноз як складова способу вчинення шахрайства / В.Г. Севрук // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – К., 2012. – Вип. 3(82). – С. 121–128.

В статті здійснено аналіз етнічної преступности на території України. Розглянуті окремі напрями протидії діяльності органами Національної поліції України злочинцями, що здійснюють організовані злочинні діяння на етнічній основі, а також виділені деякі їх психологічні особливості.

Ключевые слова: противодействие, органы Национальной полиции Украины, организованные группы, преступные организации, этнические преступные группы, этническая преступность.

The article presents the analysis of ethnic crime in the territory of Ukraine. We consider separately the direction of counteracting National Police authorities of Ukraine crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis, as well as highlight some of their psychological characteristics.

Key words: opposition, National Police authorities of Ukraine, organized groups, criminal organizations, ethnic criminal groups, ethnic crime.